

srednjih šolah v Mariboru, v Celju in dalje doli v Gorici in Istri naredé take srednje šole, na katerih shaja slov. otrok za prvo tudi s tistim jezikom, kakor se ga je učil od matere.

Njim, tem šolam daje se ime slov. paralelk. Po takem ostane na teh šolah vse, kakor je bilo doslej, tedaj nemški, samo na nižjih štirih razredih bi se podučevalo po našem slovenski. Otroci bi tedaj iz navadnih domačih šol prestopili lahko va nje, to pa se vé, da le takrat, če kaj znajo. Nevednožev bi tudi na te nikakor ne vzprejeli. (Konec prih.)

Slovenščina v naših uradnihah.

(Dalje)

Odrekel se je vsem slovanskim jezikom značaj sodnega jezika, sicer ne bi bilo treba poljskemu in češkemu tega značaja dati po naredbah, in po postavi hrvatski jezik v Dalmačiji za sodni jezik proglašati.

Ko bi pa bil hotel tudi postavodajalec slovanskim jezikom ta značaj odreči, bil bi na mesto „v deželi navadni“ ali „kaki izmed pri sodišči navadnih“ in mesto splošno „sodni jezik“ rekel „nemški jezik“.

Ker pa tega ni storil, je po mojem mnenju pravo, da so vsi v Avstriji nahajajoči se in tu ali tam v deželi navadni jeziki sodni jeziki. Torej še treba ni sklicevati se na § 19. tem zak., če se hoče dokazati pravica slovenskega jezika. Pred seboj imam staro, postopaje pred administrativnimi oblastmi uravnujočo postavo, katera je tudi slovensko tiskana.

Pomenljivo je, da je ta postava podpisana od cesarja Jožefa. (Čujte! čujte! na desni.) Ta postava je bila ravno 4 mesece po občnem sodnem redu dne 1. septembra 1781 izdana. Na to, da je podpisana ravno od cesarja Jožefa, naj se blagovolijo ozirati gospodje tovariši s Koroškega, kateri sedé tudi v deželnem zboru in so člani postavodajnega faktorja dežele, — jaz jim to zato priporočam, ker oni še danes zabranjujejo, da bi se deželni zakonik na Koroškem za slovensko ljudstvo izdajal tudi v slovenskem jeziku. (Čujte! čujte! na desni. Po slanece Ghon: Občine same tega niso hotele! Klici na desni: Katere? Poslanec Ghon: Koroške slovenske občine! Poslanec dr. Trojan: Je torej treba več pameti, kakor občine. Postavodajala! Deželni zbor!)

Kakor je torej občni sodni red pri sodnih oblastih slovenskemu jeziku vrata odprl v urade, tako je to storila ta postava pri administrativnih oblastih. Pa kljubu tej stari pravici slovenskega jezika, in čeravno se je slovenščina že pred več, kakor sto leti dopuščala pri sodiščih in administrativnih gosposkah, kako se ji še danes upirajo v uradih!

Ni še dolgo, da se je celo na Kranjskem,

kjer neki Slovencem mleko in med teče, slovenskim ulogam le milost skazovala, da so se vzprejemale, reševale so se nemški. V svojo žalost čitam v javnem listu o najnovejšem času, da se na Dolenjskem, v okrožju novomeškem zopet začenjajo slovenske uloge nemški reševati. (Čujte! čujte! na desni.) Zadnji čas so se z Dolenjskega nekateri sodniki višje vrste premestili in videti je, kakor da bi bilo slovensko uradovanje le na ramah teh mož sloveno, ker komaj so Dolenjsko zapustili, že gre nemško uradovanje zopet v klasje. (Čujte! čujte! na desni.)

Silnc se še upirajo slovenskim ulogam po vseh drugih deželah, kjer Slovenci prebivajo. Take uloge se pusté ležati, kakor sitne uloge, ne da bi težave delale, ampak hoče se stranki nekako namigniti, da bi bilo boljše, če bi bila nemški ali italijanski prosila. (Čujte! čujte! na desni.)

Da bi se pa ustmene in v slovenskem jeziku storjene prošnje pri sodišču tudi slovensko zapisovale, dogodi se celo na Kranjskem le sem ter tje. Obžalovanja je vredno, da se na pr. pričevanja ne zapisujejo v jeziku prič, — neslišano pa je, da stranke celo prisege polagajo v jeziku njim neznanem. (Čujte! čujte! na desni.)

Dovolite mi, da Vam v dokaz svojih trditvev le zmiraj po jeden slučaj navedem, čeravno jih imam na kupe. V Korminu na Primorskem se je dogodilo leta 1885, da je morala stranka, večča samo slovenskega jezika, govoriti na italijansko prisego; med priseganjem loti se navzočnih smeh, stranka je morda kako neumno besedo izrekla, katera je mišice navzočnih na smeh razdražila. (Čujte! čujte! na desni.)

Kako se to ujema s svetostjo in slovesnostjo dejanja, to, prosim gospode, naj si sami predočijo. Ta slučaj se je sicer vis. pravosodnemu ministerstvu prijavil v peticiji nekega tamošnjega društva s 18. avgusta 1886, v kateri so tudi pritožbe o drugih neprilikah gledé jezika.

Na Koroškem še danes prisegajo stranke, katere le slovenski znajo, po nemških prisežnih oblikah. (Čujte! čujte! na desni.) Prisegovalcem se le pové, o čem je govor. Kdo jim to pové, bom pozneje razpravljaj.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Križnica v silju.

Plevel, tako sitna, kakor škodljiva, nosi ime križnica ali grintovec. Kjer je take več, njiva ima posebno lice, kedar je silje v cvetu, in žito, kedar se porabi, čisto poseben okus. Tedaj pa se lahko vé, da je kmetovalec ne trpi

na svojem polju in jo spravlja z njega, čem najbolj more.

Križnica zarezja se najraje in močneje na polju, čegar prst je plitva, a pod njo je zemlja, ki ne prepušča mokrote. Pospesuje pa ji še rast, ako se ne vrsté setve prav, ali ne preorje dobro ali ne čisti žito, kar se ga rabi za setvo. Če je še potlej vreme spomladi vlažno in hladno, tedaj pa se ji godi najboljše. Sreča je pri tem le to, da se ta plevel zarezja najbolj v ječmenu in ovsu, pri drugih spomladnjih setvah bi se sicer tudi, ko bi se ne okopalo, plelo in ogrebalo v njih.

To je torej prvi in najkrajši pripomoček iznebiti se te pleveli. Drugi pa je potlej dobro vrstenje setev. Kdor zaporedoma seje na svojo zemljo žito, oves, ječmen, tak pa odpera na stežaje vrata tej pleveli, v krajih tedaj, kjer se seje večinoma žito, je križnica najraje doma, to še tem lažje, ker nimajo ondi dosta dobre krme in po tem takem tudi ne gnoja, zato nima setev posebno dobre zrasti, pač pa gre križnica tem boljše k višku.

Menjave je treba na taki zemlji. Najbolje je, ako sejo vmes krompir, repo, turšico in zeli za krmo. Ker se godé prve setve pozneje, ter se okopajo, plejejo in ogrebajo, zaduší se lahko ta plevel. Pri zeléh za krmo pa se ji godí že za to slabo, ker se le-te sejejo gosto in ji tedaj ne pusté zraka, ki ji ga je treba, da more vzrasti. Kedar se le-te pokosijo, vidiš za to na taki zemlji le malo, ali skorej nič pleveli. Tako je pa zato celo pripravna za druge setve. Ako pozno preorješ strnišče ali pa še celo ne, tedaj pa pleveli najbolj ugodiš. Tako tedaj ne kaže ravnati.

Seme te pleveli ne kali nikoli globoko v prsti, ampak vselej le malo pod površjem, za to ni pretežko te pleveli vkončati. Preorati je po takem treba strnišče precej globoko, tako pride seme križnice globoko v zemljo ter ne more vzkaliti, samo to je, da ne izgubi tako hitro kalivne moči, ampak ta ji ostane še po več let.

Vsled tega ne kaže drugo leto preorati njive globoko, sicer bi seme pleveli, ki tiči v zemlji, tudi prišlo na površje in jelo kaliti ob enem z žitom ter bi le-to zadušilo. Dobro pa je, če se preorje strnišče kmalu po žetvi plitvo, tako pride križnica pod zemljo ter začne kaliti in ne dolgo pa se prikaže na površju. Sedaj pa se njiva prevlači trdno in še le po tem se njiva preorje prav globoko. (Konec prih.)

Vzorni načrti kmetijskih stavb.

Tako slove lična knjižica, katere je izdala c. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani. Obsega pa te-le predmete: 1. Vinsko klet, 2. skedenj, 3. goveji hlev, 4. konjski hlev in 5. svinjak.

V knjižici se potlej najprej razlaga, kaka naj bo vsaka stavba in česa je za-njo treba, da bo na vse kraje prav, potlej pa in tudi v mes so podobe, na katerih se vidi oblika pojedinih stavb.

Kdor si hoče zidati katero teh stavb, njemu služi knjižica gotovo, posebno pa še županstvom, ki imajo dovoljevati enake stavbe. Cena knjižici je za ude c. kr. kmetijske družbe kranjske 50 kr., za druge pa 2 gld. ter se dobiva pri omenjeni družbi v Ljubljani.

Sejmovi. Dne 10. avgusta v Celju, v Lučanah, pri sv. Lovrencu na Drav. polju, v Brežicah, v Slov. Gradcu in v Podčetrtku. Dne 12. avgusta pri sv. Juriju v slov. gor. in v Veržuju. Dne 13. avg. na Črni gori.

Dopisi.

Iz Vojnika. (Spomin na sv. birmo. Cerkvena ključarja.) Gotovo je že marsikak čitatelj vašega cenjenega lista premišljeval, zakaj da iz Vojnika skoraj nikoli ni dopisa. Ali pri nas nimamo kaj pisati, ali pa ni nobenega Slovensa tukaj, ki bi pisati znal? Oh, nerodnega se pri nas še veliko preveč zgodi, le premalomarni smo, da bi se za pravico po časopisih potegovali. Danes pa mislim nekaj besed pisati, da bodo vaši čitatelji naše razmere bolj poznali. Dne 22. rožnika birmovali so Njih ekscelencija prem. knezoškof v Vojniku. To je bil vesel dan in vršilo se je vse v lepem redu. Mi pa hočemo povedati, kako smo prem. knezoškofa vzprejeli. Dne 21. p. m. ob 4. popoldne zazvonili so zvonovi v znamenje, da se visok gost bliža naše župniji. Trg je bil tisti dan po oknih razsvitljen in z veseljem smo pozdravljali voz, na katerem so se pripeljali naš višji pastir. Ob cesti je stal tudi slavolok z napisom: „Eccē sacerdos magnus!“ (Glejte duhovna velikega!) Tam ga je pričakovala zvesta čeda in ga spremila skoz drugi slavolok, z napisom: „Vojnik eXVLtat hoDle obVIans CarLsslMo, epIsCopo SVo IaCobo“. (Vojnik radostno dancs pričakuje ljubeznivega škofa svojega, Jakoba.) To je bilo z rdečimi črkami; nad tem pa z modrimi, v cirilici: „Bog živi te(he) (bis)kop!“ tako, da se je dalo prečitati v vseh slovenskih jezikih. To je bilo na jedne strani. Na drugej pa je bilo: „O VoInk radostno prepeVal na gLas! — Za tVoLo žVpnllo VeseLi le Čas: Kl ga sl žeLeL, le prišeL MeI nas“ — z modro-rdečimi črkami na belem polju. Ko so pridni fantje čez noč 20—21. rožnika maje postavili, obesli so na nekatere slovenske zastave. Tako tudi na slavoloke. Zjutraj pa sta prišla naša ključarja, vsa srdita in razjarjena, kakor kdo vé, kaj, sta gledala pisano na slov. zastave in napise, pa prepozno je bilo, jih vničiti, popoldne smo že premil. knezoškofa pričakovali. Je-